

Fagháskólanám í leikskólafræði á landsvísu

Mat á samstarfsverkefni HÍ og HA

MENNTAVÍSINDASTOFNUN

Fagháskólanám í leikskólafræði á landsvísu

Mat á samstarfsverkefni HÍ og HA

Anna Bjarnadóttir

Ólöf Ragna Einarsdóttir

Ljósmynd á forsíðu, Adobe Stock photo: Volodymyr

Ágúst 2025

ISBN 978-9935-468-45-1

EFNISYFIRLIT

1. Inngangur	3
2. Framkvæmd	4
2.1 Þátttakendur	4
3. Niðurstöður	5
3.1 Bakgrunnur	5
3.2 Námið, viðhorf nemenda	6
3.2 Námið, viðhorf leikskólastjóra	11
3.3 Stuðningur við nemendur	13
3.4 Ávinningur og áhrif á faglegt starf	17
3.5 Ábendingar varðandi námsleiðina	21
4. Lokaorð	24
5. Heimildir.....	25

MYNDASKRÁ

Mynd 1 Starfsreynsla í leikskóla	6
Mynd 2 Helstu ástæður fyrir vali á Fagháskólanámi í leikskólafræði	6
Mynd 3 Hvernig metur þú upplýsingaflæði á milli nemenda og kennara?	8
Mynd 4 Hvernig metur þú verkefnaálagið í náminu?	9
Mynd 5 Hvernig líkar þér Fagháskólanámið þegar á heildina er litið?	9
Mynd 6 Hversu miklar eða litlar líkur eru á því að þú haldir áfram í leikskólakennaranámi?	10
Mynd 7 Hvers vegna myndir þú mæla með náminu?	10
Mynd 8 Hvernig metur þú upplýsingaflæði til leikskólastjóra varðandi fyrirkomulag námsins?	12
Mynd 9 Hvernig líkar þér Fagháskólanámið þegar á heildina er litið?	13
Mynd 10 Hversu mikinn eða lítinn stuðning færðu frá leikskólastjóra til að geta sinnt náminu?	14
Mynd 11 Hversu mikið eða lítið styður þú sem leikskólastjóri við nemendur í Fagháskólanámi?	15
Mynd 12 Hvernig gengur að gefa starfsfólki svigrúm til að stunda námið?	15
Mynd 13 Hversu mikinn eða lítinn stuðning færðu frá sveitarfélaginu/rekstraraðilum til að geta sinnt náminu?	16
Mynd 14 Hversu mikið eða lítið styður sveitarfélagið/rekstraraðili við nemendur í Fagháskólanámi þannig að þeir geti sinnt náminu?	17
Mynd 15 Telur þú að námið hafi breytt einhverju fyrir þig í starfi nú þegar?	18
Mynd 16 Telur þú (nemandi) námið hafa haft áhrif á leikskólastarfið þar sem þú starfar?	19

Mynd 17 Telur þú (leikskólastjóri) að námið hafi haft áhrif á leikskólastarfið?	20
Mynd 18 Hversu miklar eða litlar líkur eru á því að þú hvetjir starfsfólk þitt til að sækja um Fagháskólanám þegar það býðst?	21
Mynd 19 Samantekt ábendinga frá öllum þátttakendum í könnuninni	22
Mynd 20 Yfirlit um það sem kom nemendum helst á óvart	23

TÖFLUSKRÁ

Tafla 1 Yfirlit yfir þátttakendur í rafrænni könnun	4
Tafla 2 Starfsheiti nemenda og upphaf námstíma.....	5

1. INNGANGUR

Í þessari skýrslu er fjallað um helstu niðurstöður könnunar á viðhorfum til námsleiðarinnar Fagháskólanám í leikskólafræði. Samstarfsverkefni Háskóla Íslands og Háskólans á Akureyri sem nefnist Fagháskólanám í leikskólafræði á landsvísu, er grundvöllur þess að námsleiðin varð til.

Árið 2022 var undirrituð viljayfirlýsing um þróun og innleiðingu fagháskólanáms í leikskólafræði með það að markmiði að efla menntun starfsfólks leikskóla um allt land (Stjórnarráð Íslands, 2022). Fagháskólanámið er þróunarverkefni, styrkt úr sjóðnum Samstarf háskóla á vegum Menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðuneytis, og unnið í samvinnu HA og HÍ við sveitarfélög víða um land.

Námsleiðin er 60 eininga grunndiplóma fyrir þau sem hafa lokið námsbraut fyrir leikskólaliða eða leikskólabrú á framhaldsskólastigi (Háskóli Íslands, e.d.). Námið er skipulagt sem hálft nám með vinnu í leikskóla í tvo vetur og kennt í blöndu af stað- og fjarnámi. Fyrsti hópur nemenda hóf nám haustið 2023 og útskrifaðist vorið 2025. Annar hópur nemenda hóf nám haustið 2024 og áætlað er að hann útskrifist vorið 2026.

Könnunin var framkvæmd í júní 2025 og náði til beggja nemendahópa, leikskólastjóra og tengiliða sveitarfélaga en einnig voru tekin viðtöl við verkefnisstjóra námsleiðarinnar við Háskóla Íslands og við Háskólann á Akureyri.

Markmið könnunarinnar er að safna reynslu og viðhorfum nemenda, leikskólastjóra og tengiliða sveitarfélaga til Fagháskólanámsins og munu niðurstöðurnar nýtast til að meta námsleiðina Fagháskólanám í leikskólafræði og styðja við áframhaldandi þróun hennar.

Í stjórn verkefnisins Fagháskólanám í leikskólafræði á landsvísu sitja Kristín Jónsdóttir dósent við HÍ formaður, Ingibjörg Ósk Sigurðardóttir dósent við HÍ, Védís Grönvold kennslustjóri Menntavísindasviðs HÍ, Guðmundur Engilbertsson lektor við HA, Rannveig Oddsdóttir dósent við HA og Heiða Kristín Jónsdóttir skrifstofustjóri Hug- og félagsvísindasviðs HA. Verkefnisstjórar voru Anna Gréta Guðmundsdóttir við HÍ og Alda Stefánsdóttir við HA.

Könnunin og skýrsla þessi voru unnar að beiðni stjórnarinnar.

2. FRAMKVÆMD

Könnunin var framkvæmd á tímabilinu 6. til 30. júní 2025. Rafræn spurningakönnun var send til samtals 166 þátttakenda sem samanstóð af nemendum í Fagháskólanámi, leikskólastjórum og tengiliðum sveitarfélaga. Spurningakönnunin var send út með könnunarforritinu Qualtrics og unnið úr niðurstöðum í Rstudio (Posit team, 2025). Spurningakönnunin innihélt bæði lokaðar og opnar spurningar.

Prisvar sinnum á tímabilinu var ítrekuð ósk um svör send á þátttakendur. Fjórða ítrekunin var að lokum send á tengiliði sveitarfélaga í lok júní þar sem eingöngu tvö svör höfðu borist frá þeim hópi þátttakenda.

Tekin voru einstaklingsviðtöl við verkefnisstjóra bæði við HÍ og við HA. Viðtölin stóðu yfir í um það bil 45 mínútur hvort um sig og voru tekin á TEAMS.

Allir þátttakendur fengu upplýsingar varðandi trúnað og nafnleynd við úrvinnslu og notkun gagna. Listi yfir netföng þátttakenda kom frá verkefnastjórum Fagháskólanámsins.

2.1 Þátttakendur

Svarhlutfall í rafrænni könnun var í heildina 47%. Í töflu 1 má sjá yfirlit yfir þátttakendur og upplýsingar um svarhlutfall hvers hóps fyrir sig.

Tafla 1

Yfirlit yfir þátttakendur í rafrænni könnun

Þátttakendur	Rafræn könnun send til	Fjöldi svara	Svarhlutfall
Fyrri nemendahópur (hóf nám haustið 2023)	49	25	51%
Seinni nemendahópur (hóf nám haustið 2024)	32	15	47%
Leikskólastjórar	59	33	56%
Tengiliðir sveitarfélaga	26	6	23%
Samtals	166	78	47%

3. NIÐURSTÖÐUR

Helstu niðurstöðum er skipt í kafla sem snúa að **náminu, stuðningi við nemendur** og **ávinningi og áhrifum á faglegt starf**. Fyrst er stuttlega farið yfir bakgrunn nemenda sem svöruðu könnuninni.

3.1 Bakgrunnur

Fyrstu spurningarnar í könnuninni sneru að bakgrunni nemenda meðal annars í tengslum við upphaf náms, starfsreynslu, starfsheiti og starfshlutfall. Í töflu 2 má sjá dreifingu svara eftir starfsheitum og upphafi námstíma.

Tafla 2

Starfsheiti nemenda og upphaf námstíma

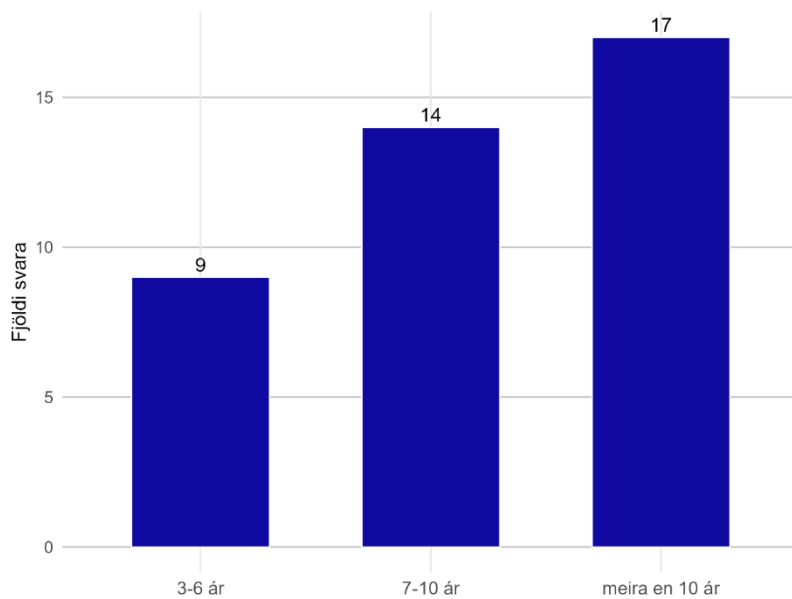
	Haut 2023	Haut 2024
Deildarstjóri	8	4
Leiðbeinandi	6	2
Leikskólaliði	6	5
Stuðningur*	5	4

* Fullt starfsheiti er leiðbeinandi eða leikskólaliði með stuðning

Langflestir nemendanna starfa á ákveðinni deild og eru í yfir 75% starfshlutfalli, þeir eru einnig flestir með talsvert langa starfsreynslu í leikskóla eins og sjá má á mynd 1. Tólf nemendur sinna stöðu deildarstjóra.

Mynd 1

Starfsreynsla í leikskóla

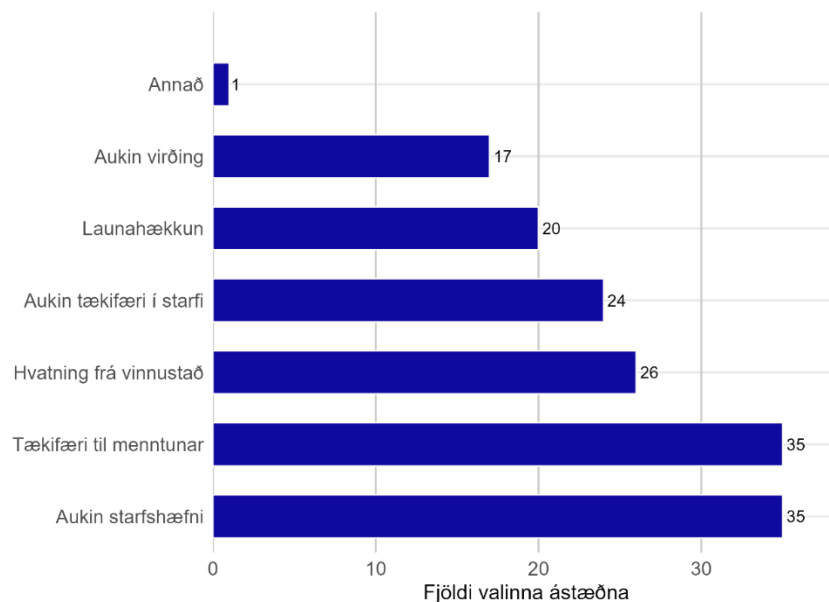

3.2 Námið, viðhorf nemenda

Nemendur voru spurðir um helstu ástæður þess að námsleiðin var valin og gátu merkt við allt að þrjá svarmöguleika ásamt því að geta bætt við eigin möguleika undir annað. Á mynd 2 má sjá hvernig svörin skiptust.

Mynd 2

Helstu ástæður fyrir vali á Fagháskólanámi í leikskólafræði

Einn nemandi valdi svarmöguleikann annað, og nefndi að *meiri réttindi* hefði verið ein af ástæðum þess að námið var valið.

Flestir merkja við svarmöguleikana *aukna starfshæfni* og *tækifæri til menntunar* en einnig er nokkuð algengt að nemendur finni fyrir *hvatningu frá vinnustað*.

Nemendur höfðu tök á að nefna helstu kosti og galla við námið í opnum svörum. Þar voru ýmsir kostir taldir upp, meðal annars að geta byrjað í hálfu námi þar sem nemendur fá góðan stuðning og utanumhald frá kennurum, samnemendum og verkefnastjórum. Nemendum finnst þeir leiddir rólega inn í námið, allt er útskýrt mjög vel og kennarar og verkefnastjórar ávallt tilbúnir að aðstoða. Tekið er tillit til þess að fólk kemur úr ólíkum áttum með mismunandi bakgrunn. Námið er talið henta sérstaklega vel þeim sem eru að stíga sín fyrstu skref í háskólanámi eftir langt hlé frá skóla, ekki síst þá sem vilja styrkja sig í starfi og hafa ef til vill ekki fengið tækifæri til að mennta sig fyrir. Þar sem hópurinn hittist vikulega í gegnum ZOOM þá eflist samheldni hópsins og tenging milli samnemenda verður mikil. Það að stunda nám samhliða vinnu gefur nemendum tækifæri til að vinna verkefni á vettvangi þar sem þeir nýta fræðsluna strax og geta borið saman áherslur úr námsefni við daglegt starf. Einn nemandi skrifar „Maður kemur ferskur inn í starfið eftir hvert verkefni sem unnið er“. Fjárhagslegt öryggi er einnig nefnt sem kostur við námið þar sem nemendur þurfa ekki að minnka við sig starfshlutfall ásamt því að geta lært á eigin hraða og fengið stuðning frá yfirmanni.

Tilvitnun frá nemanda

„Námið eflir mann sem einstakling.“

Þegar nemendur nefna helstu gallana þá kemur fram ákveðið flækjustig í tengslum við að tölvukerfin á milli skólanna eru ekki tengd eða samstillt. Nemandi skrifar „að vera í tveimur skólum með tvær Uglur er frekar erfitt og ruglandi“. Einnig kom fram að stundum raðist stór verkefni upp á sama tíma, hópaverkefnin eru mörg og erfitt þegar einn aðili dregur verkefnið niður. Einn nemandi nefnir að það vanti stundum upp á skipulag og skýrleika t.d. hvar eigi að mæta í lotu og að samskiptin á milli skólanna mættu vera betri. Ekki eru allir áfangarnir taldir viðeigandi fyrir leikskólastigið og hluti námsefnis jafnframt talinn miðaður að fólki sem hafi enga eða litla reynslu þrátt fyrir að í hópi nemenda séu aðilar með yfir 20 ára reynslu af leikskólastarfi. Einum nemanda fannst námskeiðin of mörg og taldi of mikið farið yfir sama efnið í námskeiðum og nefnir sérstaklega námskeiðin *Leikskólafræði 1*, *Leikur, kenningar og leikþroski* og *Yngstu börnin í leikskólanum*. Einnig fannst nemanda fyrsta önnin strembin, erfitt að byrja í skóla eftir langt hlé, þurfa að setja sig inn í tvö kerfi og vera í þremur fögum á sama tíma.

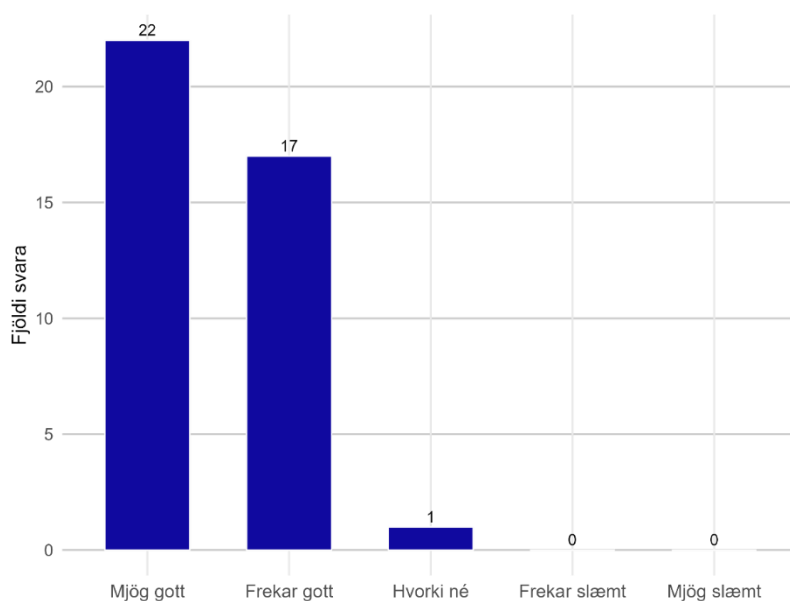
Flestir nemendur nefna að helsti gallinn við að vera í námi samhliða starfi sé álagið og að krefjandi sé að finna tíma fyrir allt sem þarf að gera. Einn nefnir sérstaklega að því

fylgi stress, kvíði og samviskubít að vera frá vinnu í kennslustund á Zoom og nefnir að það verði áskorun í áframhaldandi námi, eftir útskrift úr Fagháskólanáminu, að þurfa að mæta tvisvar í viku (vísun til skipulags B.Ed. náms við HÍ). Sérstakur álagspunktur að hausti er talinn fylgja því að staðlotur eru oft á sama tíma og aðlögunartími stendur yfir í leikskóla. Nemandi segir að námið hafi verið tímafrekara en hann hafði gert sér grein fyrir í upphafi og því mjög mikilvægt að skipuleggja sig vel.

Á mynd 3 má sjá að nánast allir nemendur meta upplýsingaflæði á milli nemenda og kennara mjög gott eða frekar gott.

Mynd 3

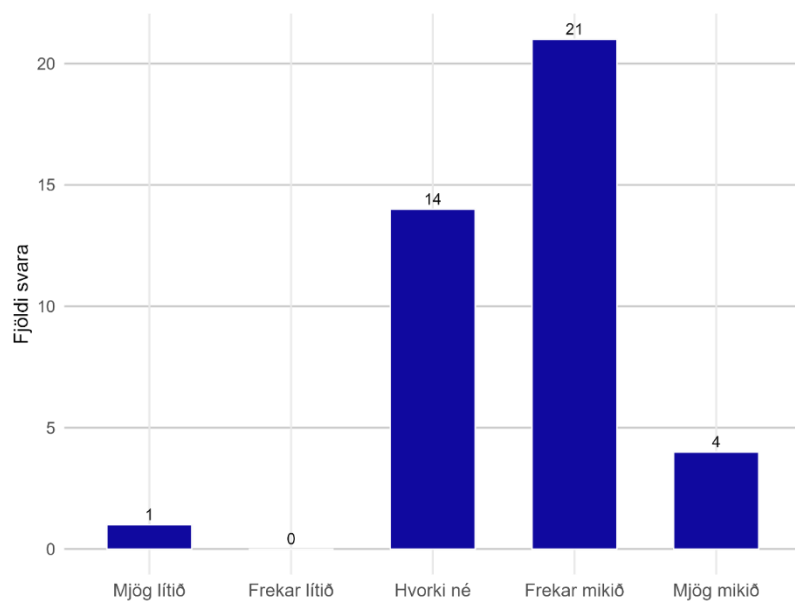
Hvernig metur þú upplýsingaflæði á milli nemenda og kennara?

Á mynd fjögur má sjá hvernig nemendur meta verkefnaálag í námi. Meirihluti svarenda eða 62,5% telur að álagið sé frekar mikið eða mjög mikið á meðan 35% velur svarmöguleikann hvorki né. Einum nemanda finnst verkefnaálagið mjög lítið. Í opnu svari nefnir nemandi að lærdómsálag hafi verið misjafnt eftir önnum og áfangarnir misþungir. Honum fyndist gott ef opnað væri fyrr fyrir verkefnin til að geta unnið meira fram í tímann.

Mynd 4

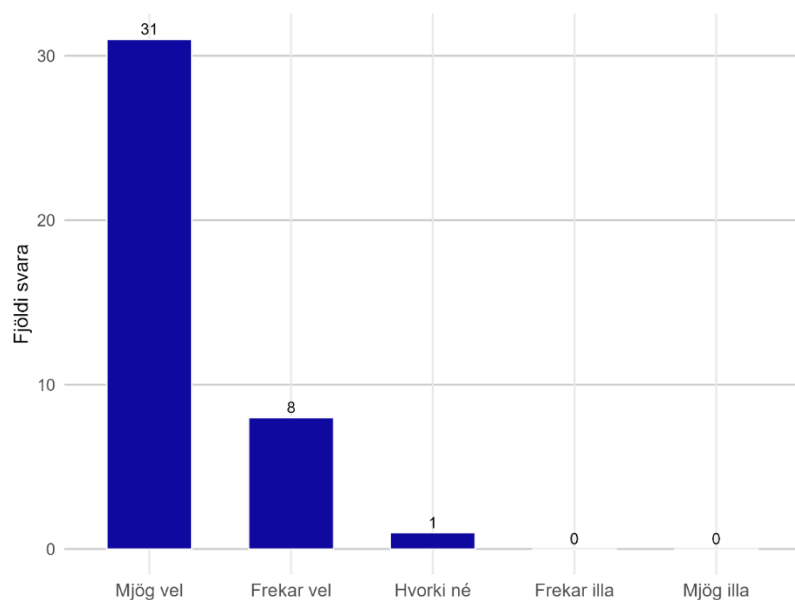
Hvernig metur þú verkefnaálagið í náminu?

Á heildina lítið líkar nemendum vel við Fagháskólanámið eins og sést á mynd 5.

Mynd 5

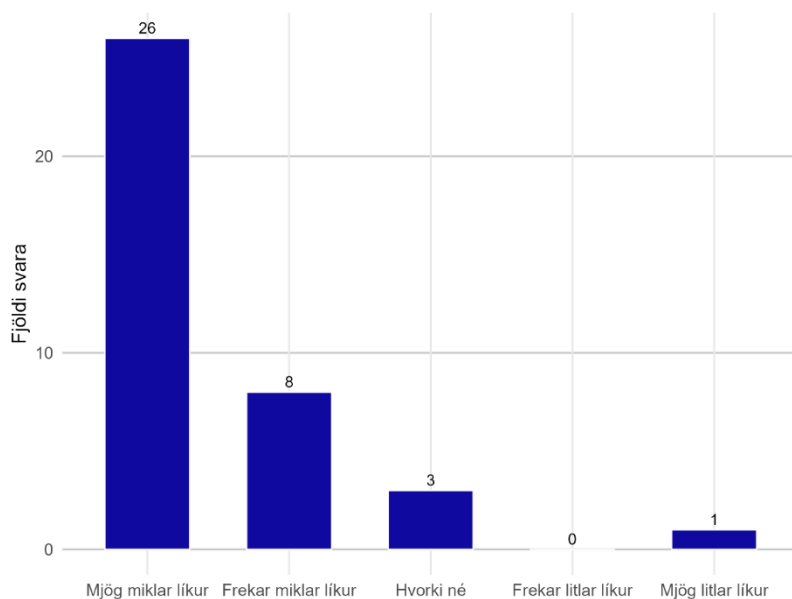
Hvernig líkar þér Fagháskólanámið þegar á heildina er lítið?

Á mynd 6 má sjá að 85% nemenda telja miklar líkur á að halda áfram leikskólakennaranámi, aðeins einn nemandi telur litlar líkur á að halda áfram.

Mynd 6

Hversu miklar eða litlar líkur eru á því að þú haldir áfram í leikskólakennaranámi?

Allir nemendur myndu mæla með náminu við aðra og ástæður þess má sjá í opnum svörum á mynd 7.

Mynd 7

Hvers vegna myndir þú mæla með náminu?

Er virkilega áhugavert nám Skemmtilegt Frábært tækifæri Gagnlegt Góð leið Vel haldið utan um mann	Hefur eft mig í starfi og í persónulegu lífi Er þroskandi, gefandi og krefjandi á sama tíma Skilar sér margfalt í starfið Ætti að vera skylda fyrir alla sem starfa í leikskóla að fara í einhverja áfanga
Er mögulegt með góðu skipulagi Maður lærir alltaf eitthvað nýtt þó að maður sé búinn að starfa í 30 ár Mikilvægt að fá fleiri leikskólakennara eða bara kennara í samfélagið, börnin okkar græða á því að fólk mennti sig í þessu fagi	Getur verið stökkpallur fyrir einstaklinga sem eru hræddir við að taka skrefið Þetta nám er alger snilld fyrir þá sem hafa ekki farið í nám í mörg ár og kunna jafnvel ekki að gera ritgerð

3.2 Námið, viðhorf leikskólastjóra

Leikskólastjórar skrifuðu einnig sínar hugrenningar varðandi kosti og galla við námið í opnum svörum. Flestir þeirra telja þetta vera góða leið fyrir þá sem hafa starfað lengi í leikskólum og frábært framtak. Mikilvægt sé að halda þessum möguleika opnum og ekki láta námið niður falla.

Helstu kostir sem leikskólastjórar nefna eru þeir að námið sé góður valkostur fyrir þá sem hingað til hafi talið ófyrstíganlega hindrun að sækja sér frekari menntun. Námið gefi þeim sjálfstraust og hvatningu til að halda áfram. Í leikskólum þar sem menntunarstigið er ekki hátt er mikilvægt að geta boðið starfsfólki að nýta sér þessa leið þar sem öll þekking á kennslu barna skili sér inn í starf skólanna. Námið er talið gott veganesti í áframhaldandi nám þar sem starfsfólk með reynslu getur unnið sér inn einingar í leikskólakennarafræði. Það getur einnig verið hvetjandi fyrir annað starfsfólk leikskóla að fara í námið og orðið til þess að fjölga fagmenntuðu fólki með þekkingu á þroska, námi og kennslu barna.

Einn leikskólastjóri telur námsleiðina vera gott framtak en að mikilvægt sé að setja skýrar kröfur á erlenda nemendur um að skila verkefnum og taka próf á íslensku þar sem þau mennti sig til að verða kennarar innan íslensks menntakerfis. Leikskólastjóri segir „Ég finn hvað námið skilar sér vel inn í allt starf á viðkomandi deild og fagmennskan eykst í kjölfarið“.

Leikskólastjórar hafa mismunandi skoðanir á námsfyrirkomulaginu þar sem einum finnst mjög gott að nemendur mæti reglulega á meðan að öðrum finnst að skapa þurfi aukið rými fyrir fjarnám með áherslur á lotur frekar en vikulega ástundun. Einn nefnir að háskólarnir mættu í ríkari mæli vinna með vinnumarkaðnum þegar kemur að fjarnámi og í því sambandi nefnir annar að gott væri að hafa mætingu í annarri hverri viku með meiri sveigjanleika t.d. með því að bjóða upp á upptökur sem hægt væri að fylgjast með við hentugleika.

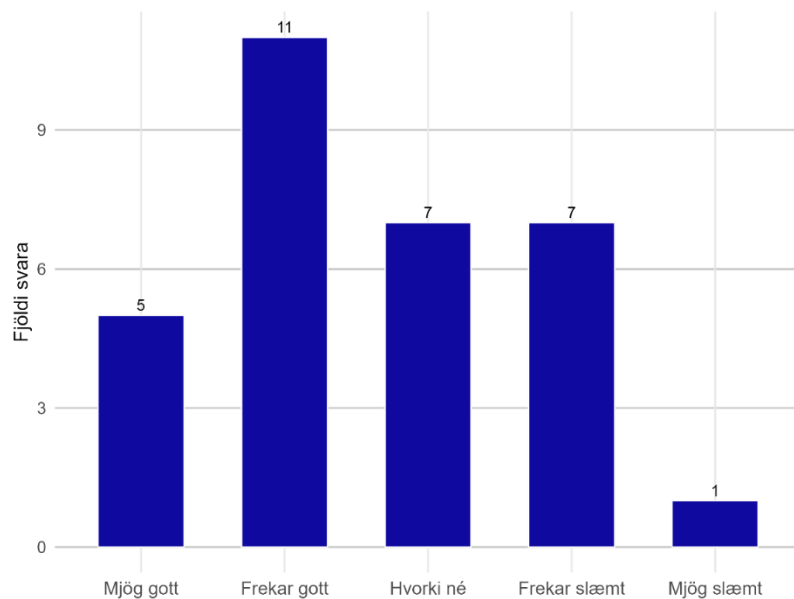
Þrátt fyrir að flestum leikskólastjórum finnist starfsfólkið hafa eflst í gegnum námið kom einnig fram að einn leikskólastjóri taldi sig ekki sjá mikinn mun á starfsháttum starfsmanns leikskólans þrátt fyrir tveggja ára nám. Einnig kom fram að leikskólastjóri þurfti að spyrja starfsmanninn út í námið þar sem ekki kæmu neinar upplýsingar til þeirra frá Háskólanum.

Nokkrir leikskólastjórar nefna skort á upplýsingum vegna námsins í opnum svörum í tengslum við það sem mætti bæta, ekki síst í varðandi námsefni og námskeið. Frekari upplýsingagjöf er talin gefa leikskólastjórum færi á að fylgjast betur með náminu og vera þannig meira styðjandi. Einn stingur upp á samtali við leikskóla nemenda varðandi námsframvindu.

Á mynd 8 má sjá hvernig leikskólastjórar meta upplýsingaflæði varðandi fyrirkomulag námsins.

Mynd 8

Hvernig metur þú upplýsingaflæði til leikskólastjóra varðandi fyrirkomulag námsins?

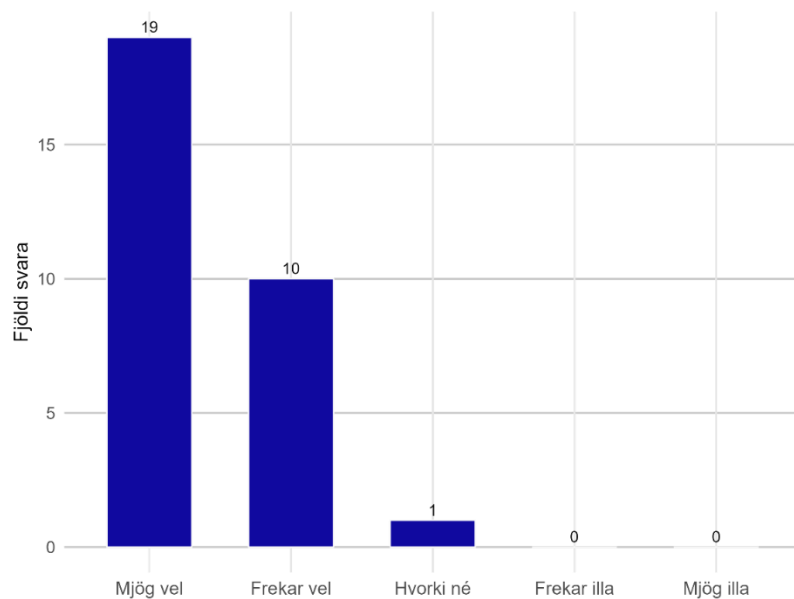

Einn leikskólastjóri telur að Háskóli Íslands þurfi að mæta starfsaðstæðum í leikskóla með fjarnámi. Hann segir: „Háskólinn á Akureyri gerir það en ekki Háskóli Íslands við nemendur sem búa í sveitarfélögum nærri höfuðborgarsvæðinu. Sem þýðir auka fjarvera frá vinnu til að koma sér í gegnum umferð o.s.frv.“ og telur mun auðveldara að missa fólk í lotur heldur en dagsparta í hverri viku. Þarna má ætla að leikskólastjórinn sé að tala um annað nám en Fagháskólanám þar sem mætingaskyldan var jafnmikil hvort sem nemandi var skráður í HÍ eða HA. Í Fagháskólanáminu eru kennslustundir einn morgunn í viku, fjarnám í rauntíma, og svo er ein tveggja daga staðlota á hverju misseri til skiptis við HÍ og HA.

Leikskólastjórum líkar almennt mjög vel við Fagháskólanám í leikskólafræðum eins og sjá má á mynd 9.

Mynd 9

Hvernig líkar þér Fagháskólanámið þegar á heildina er litið?

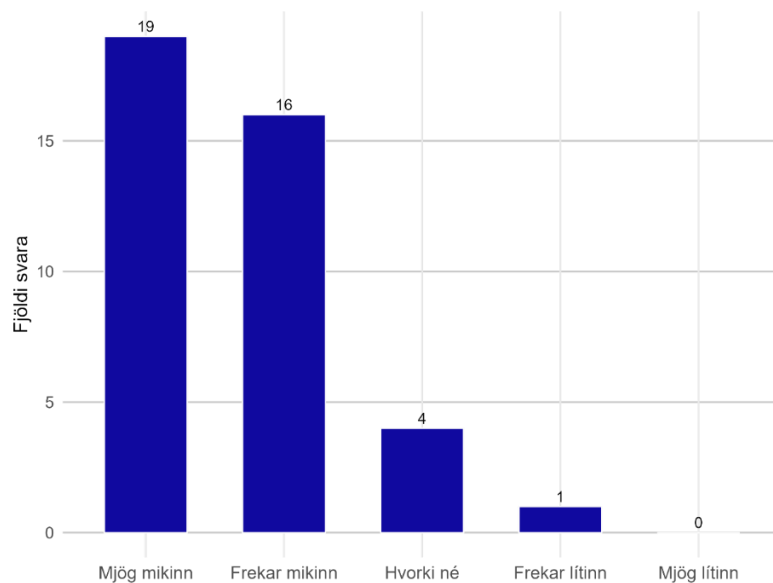
Fáir tengiliðir frá sveitarfélögum svöruðu könnuninni en í opnu svari varðandi kosti við námið kemur fram að þeir telja námsleiðina vera frábæra undirstöðu fyrir leikskólakennaranámið og veita þeim sem hafa reynslu og áhuga, tækifæri til að mennta sig.

3.3 Stuðningur við nemendur

Þátttakendur voru spurðir um stuðning leikskólastjóra og sveitarfélags/rekstraraðila vegna námsins. Á mynd 10 má sjá hvernig nemendur meta stuðning leikskólastjóra til að sinna náminu. Flestir telja sig fá mjög mikinn eða frekar mikinn stuðning eða 87,5% svarenda.

Mynd 10

Hversu mikinn eða lítinn stuðning færðu frá leikskólastjóra til að geta sinnt náminu?

Opin spurning kom í kjölfarið þar sem hægt var að nefna dæmi um stuðning frá leikskólastjóra. Þar kom meðal annars fram að leikskólastjórar væru styðjandi, sveigjanlegir, hvetjandi og áhugasamir. Einnig kom fram að leikskólastjórar reyndu ávallt að láta námið ganga fyrir þrátt fyrir að það væri mannekla í leikskólanum og nemendum stendur til boða að nýta sér aðstöðu í leikskólanum utan vinnutíma.

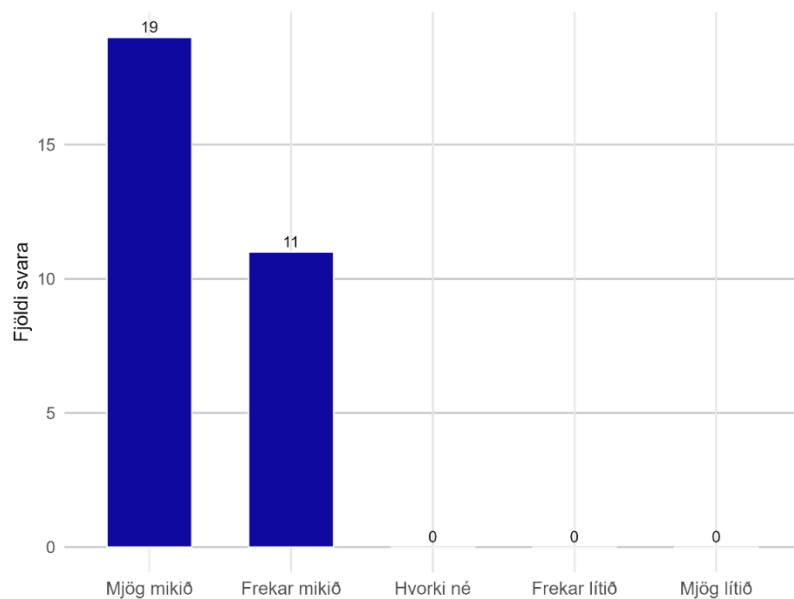
Nemendur nefna að þeir fái stuðning við að vinna verkefni innan leikskólans og geta leitað til leikskólastjórans með ýmislegt tengt náminu. Einnig er tekið er tillit til nemenda á álagstímum í námi og sveigjanleiki varðandi leyfi.

Einn nemandi nefnir að hann finni fyrir litlum stuðningi frá sínum leikskólastjóra, fyrir utan að fá svigrúm til að mæta í tíma á þriðjudögum.

Leikskólastjórar voru einnig spurðir út í stuðning þeirra við nemendur vegna námsins og telja flestir sig styðja nemendur mikið eins og sjá má á mynd 11.

Mynd 11

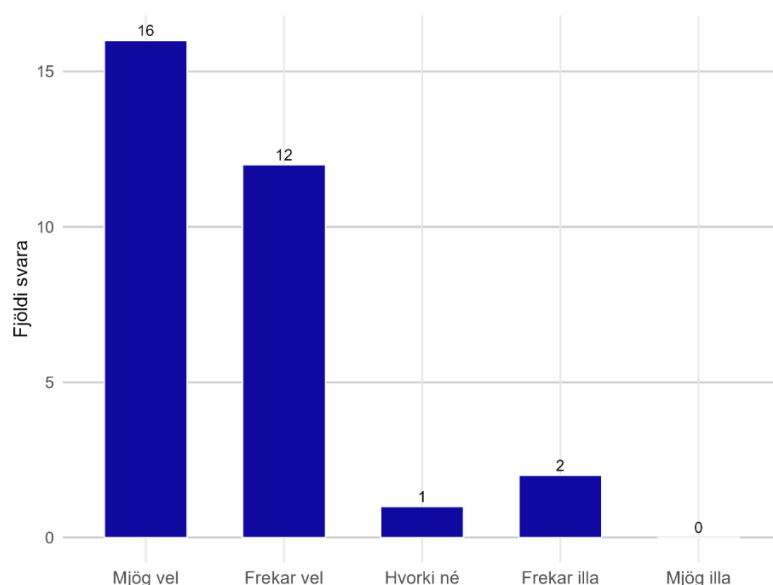
Hversu mikið eða lítið styður þú sem leikskólastjóri við nemendur í Fagháskólanámi?

Í opnum svörum koma fram margvísleg dæmi um stuðning leikskólastjóra. Hann felist meðal annars í að nemendur njóti ákveðins sveigjanleika vegna námsins, fái ávallt tækifæri til að mæta í kennslustundir þrátt fyrir álag í leikskólanum, fái að nota vinnuaðstöðu fyrir utan vinnutíma og bjóðist að taka undirbúningstíma heima. Einnig er stuðningur fólgin í hvatningu, hrósi, umræðum um námið og aðstoð með verkefni. Leikskólastjóri skrifar „Við gerum allt til að styðja hana og sýna áhuga og hvetja til að klára námið“. Annar segist hvetja nemandann til að tengja við starfið það sem fjallað er um í náminu. Flestum leikskólastjórum gengur vel að gefa starfsfólki svigrúm til að stunda námið eins og sést á mynd 12.

Mynd 12

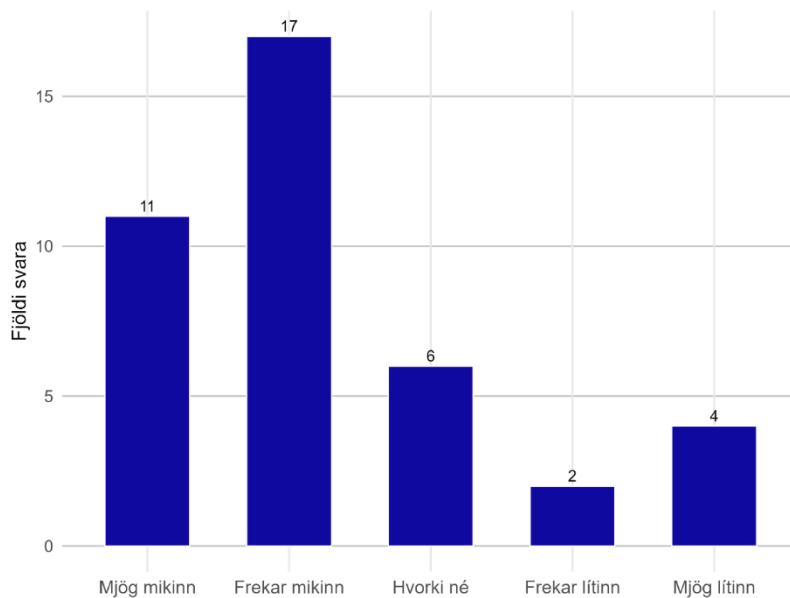
Hvernig gengur að gefa starfsfólki svigrúm til að stunda námið?

Á mynd 13 má sjá hvernig nemendur mátu stuðning frá sveitarfélagi/vinnuveitanda til að sinna náminu. Þar kemur fram að um 70% telja sig fá mjög mikinn eða frekar mikinn stuðning til að sinna náminu og 15% telja sig fá frekar lítinn eða mjög lítinn stuðning.

Mynd 13

Hversu mikinn eða lítinn stuðning færðu frá sveitarfélaginu/rekstraraðilum til að geta sinnt náminu?

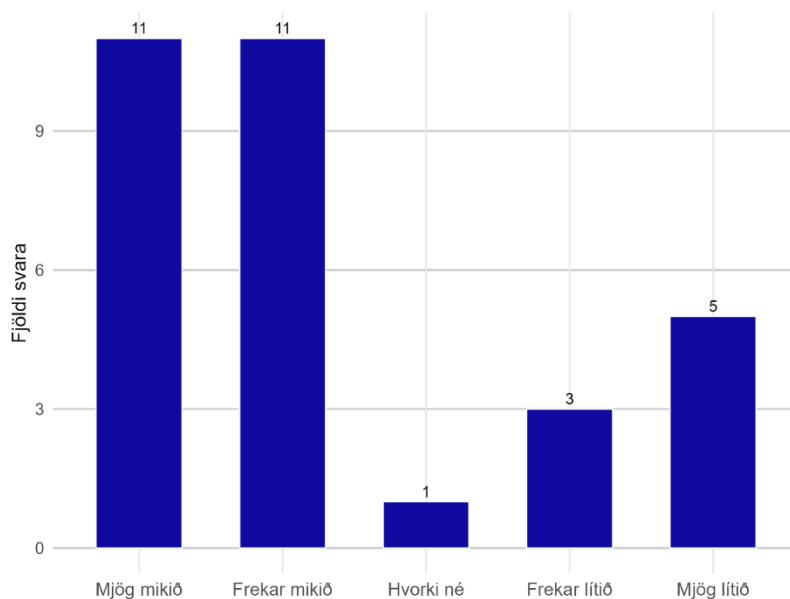

Nemendum gafst kostur á að svara opinni spurningu í kjölfarið þar sem þeir gátu nefnt dæmi um stuðning frá sveitarfélagi/rekstraraðila. Þar kom fram að útfærslur sveitarfélaga eru mismunandi. Flestir nefna að stuðningur felist í launuðu námsleyfi eða að geta verið í tímum einu sinni í viku, hálfan dag frá vinnu, á launum. Einn nemandi segist fá 13 námsleyfisdaga yfir skólaárið sem falla undir námið og þurfi því ekki að nota vinnustyttingu eða orlof. Annar segist fá 10 daga á önn til að mæta t.d. í lotur á launum. Nefnt er dæmi um að vinnuveitandi styrki með peningagreiðslu, greiði skólagjöld og bókakostnað. Einhver sveitarfélög gera kröfur á samning um ákveðinn starfstíma að námi loknu. Tveir nemendur nefna að þeir hafi ekki fengið neinn stuðning frá sveitarfélaginu og því þurft að nýta eigin vinnustyttingu, orlof og undirbúningstíma fyrir námið. Einn nemandi nefnir að hann hafi samvisku sinnar vegna tekið orlofsdaga þar sem fjarveran frá vinnu varð meiri en hann bjóst við.

Leikskólastjórar voru einnig spurðir út í stuðning sveitarfélags eða rekstraraðila við nemendur og svör þeirra sjást á mynd 14.

Mynd 14

Hversu mikið eða lítið styður sveitarfélagið/rekstraraðili við nemendur í Fagháskólanámi þannig að þeir geti sinnt náminu?

Sem dæmi um stuðning nefna leikskólastjórar oftast að nemendur fái styrk og missi ekki laun. Einn þeirra nefnir að styrkurinn felist í námsleyfi sem nemur 35 dögum á skólaárinu, annar nefnir að dagafjöldinn sé 17,5. Í opnum svörum nemenda og leikskólastjóra sést að stuðningur rekstraraðila virðist misjafn. Dæmi eru um að starfsmenn fái engan styrk, þurfi að nýta vinnustyttingu eða orlofsdaga og eigi ekki rétt á námssamningi eins og aðrir hópar í sambærilegu námi. Leikskólastjóri nefnir „Ekki er sett aukafjármagn til að styðja við nemendur í námi, útfærsla er á kostnað vinnu annarra kennara“ annar segir „leikskólinn fær ekki afleysingu eins og kemur inn þegar um hefðbundið nám í leikskólakennarafræðum er að ræða“.

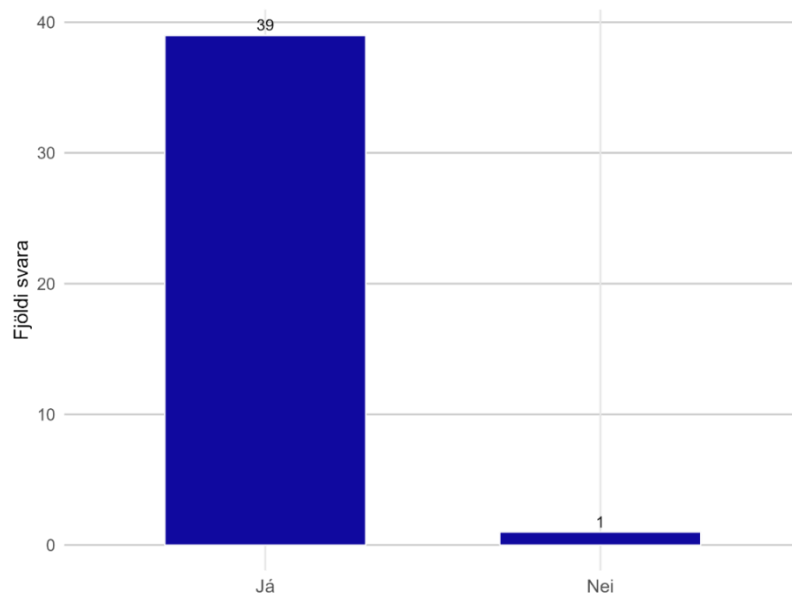
Tengiliður sveitarfélags nefnir að sveitarfélag/rekstraraðili styðji við nemendur með fjárstyrk fyrir námsgjöldum, námsbókum og afslátt af viðveru án launaskerðingar ásamt því að skrifa undir viljayfirlýsingu um stuðning.

3.4 Ávinningur og áhrif á faglegt starf

Þátttakendur voru spurðir um ávinning af náminu og áhrif á faglegt starf. Á mynd 15 má sjá að allir nemendur fyrir utan einn telja að námið hafi nú þegar breytt einhverju fyrir þá í starfi.

Mynd 15

Telur þú að námið hafi breytt einhverju fyrir þig í starfi nú þegar?

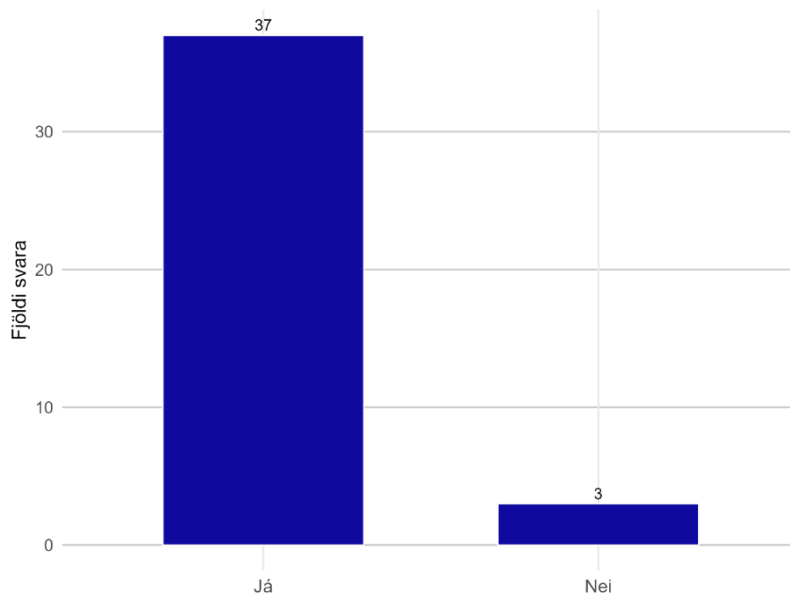
Nánari útskýringar í opnum svörum sýna að nemendur telja faglega þekkingu hafa aukist ásamt öryggi, sjálfstrausti og jákvæðni í starfi. Þeir geta tengt starfshætti við fræðin og skilja betur ýmsa þætti starfsins eins og bernskulæsi, gildi leiks og skapandi starf.

Viðhorf til starfsins breyttist og einn nemandi nefnir að með faglegri þekkingu, auknu sjálfstrausti og meiri starfsánægju hafi hann fengið fleiri tækifæri í starfi og aukna ábyrgð. Nemendur þora frekar að hugsa út fyrir kassann, hafa fengið nýja sýn á daglegt starf, geta tekið þátt í faglegum umræðum og eru öruggari í að veita foreldrum ráðleggingar. Einn segir „Ég hef öðlast meiri skilning á fræðilegu hugmyndafræðinni í námi barna og betri skilning á eigin kennslu og starfi með börnunum“.

Langflestir nemendur telja að námið hafa haft áhrif á leikskólastarfið þar sem þeir starfa eins og sést á mynd 16.

Mynd 16

Telur þú (nemandi) námið hafa haft áhrif á leikskólastarfið þar sem þú starfar?

Sem dæmi um þetta nefna þeir að mörg verkefnanna séu unnin á vettvangi sem gefi hugmyndir um fjölbreytta kennsluhætti. Einnig að námið hafi áhrif í tengslum við hvernig þeir móti starf deildarinnar sem smitast yfir á aðrar deildir. Einn nefnir að hafa fengið verkfæri úr náminu sem betrubæti starfið á deildinni.

Nemandi nefnir að hafa öðlast allt annað og jákvæðara viðhorf til tví- og fjöltyngdra barna og mikilvægi þess að börn fái móðurmáls- og íslenskukennslu. Nemendur eru meðvitaðri um gildi frjálsa leiksins og að hvert barn fái að njóta sín í skapandi verkefnum. Talað er um að skráningar og eftirfylgni hafi aukist í tengslum við börn sem annars hefðu ekki fengið eftirfylgni eða aukalega tíma með kennara sem stuðning í leik.

Aukið sjálfstraust er talið skila sér inn í starfið, nemandi segir „Ég fann fljótt hvernig viðhorf mitt breyttist og ég fann hvernig ég eflist í faglegu starfi, aukið sjálfstraust og meiri starfsánægja“.

Tilvitnun frá nemanda

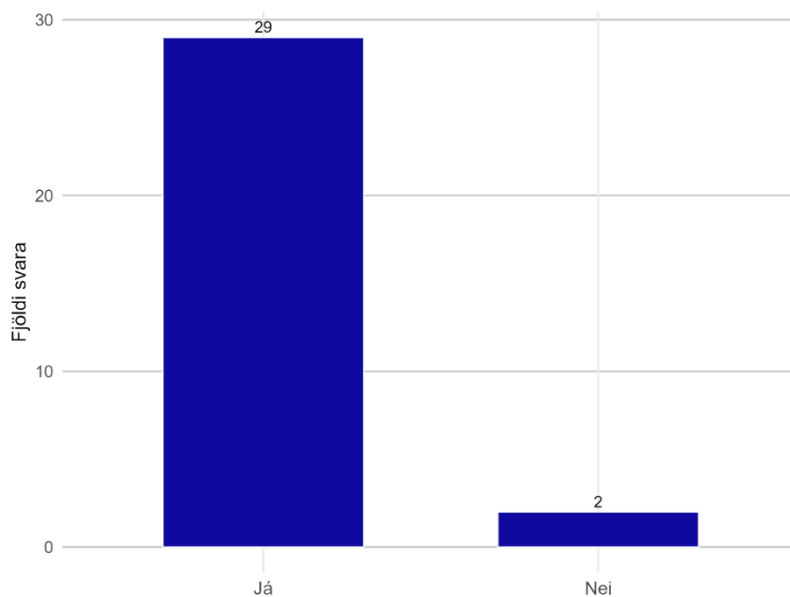
„Að geta miðlað upplýsingum og því sem ég lærði í rauntíma og jafnóðum, yfirfæra strax í starfið hafði mikið að segja. Það hefur verið sagt að aldrei hafi skilað sér jafn mikið í starfið svo þétt hjá þeim sem hafa farið aðra leið í náminu, svo þetta er virkilega góð leið.“

Þrátt fyrir að flest opnu svörin frá nemendum séu jákvæð kemur líka fram að það sé talsvert álag á leikskólastarfið þegar starfsmaður er í skólanum þar sem ekki komi inn afleysing og þá vanti starfsfólk á deildina. Einn nefnir að sumum starfsmönnum hafi þótt íþyngjandi þegar hann var að framkvæma verkefni með börnum, þar sem verkefnin væru ekki í takt við það sem væri að gerast í leikskólanum hverju sinni.

Leikskólastjórar voru einnig spurðir hvort þeir teldu að námið hefði haft áhrif á leikskólastarfið og á mynd 17 má sjá að langflestir þeirra telja að svo sé.

Mynd 17

Telur þú (leikskólastjóri) að námið hafi haft áhrif á leikskólastarfið?

Leikskólastjórar telja meðal annars að þekking nemenda skili sér inn í starfið með aukinni fagmennsku og að þeir séu góðar fyrirmyndir fyrir annað starfsfólk. Nemendur prófi nýja hluti sem skili sér í starfið, tengi fræði við daglegt starf, eigi auðveldara með að rökstyðja starfshætti og komi inn með nýja strauma.

Einn nefnir að það komi alltaf fagþekking með námi og segir „við sjáum að hún er að koma miklu sterkari og öruggari inn í starfið“. Nemendur eru að nota nýja þekkingu í starfi, koma fram með nýjungar og hafa að mati leikskólastjóra meiri áhuga á að þróa sig innan leikskólans. Þeir taka á sig meiri ábyrgð og starfsöryggi og starfsánægja eykst. Aukin þekking á faginu eykur gæði starfsins í leikskólanum og styður við deildarstjóra sem fær inn öflugra starfsfólk. Starfsfólkið eflist bæði í daglegum verkefnum í starfi og í fagtengdri samræðu þar sem námskeiðin eru talin hagnýt.

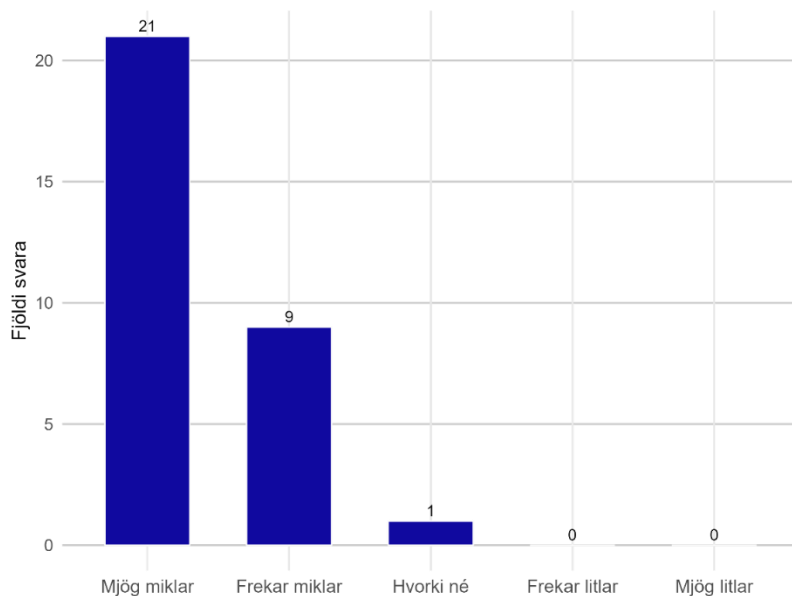
Leikskólastjórar nefna einnig neikvæð áhrif á leikskólann vegna fjarveru nemenda frá vinnu til að stunda námið. Einn þeirra telur að með góðu skipulagi hafi nemandi náð að lágmarka þau áhrif. Streitan við mætingarskyldu geri námið erfiðara og fólk sé með samviskubit á öllum vígstöðvum.

Einn leikskólastjóri telur sig ekki merkja að námið hafi haft sýnileg áhrif á starf nemandans í leikskólanum og áhugi á leikskólastarfinu virðist ekki hafa vaxið.

Á mynd 18 má sjá að nánast allir leikskólastjórar telja miklar líkur á því að þeir hvetji starfsfólk sitt til að sækja um Fagháskólanámið þegar það býðst haustið 2026.

Mynd 18

Hversu miklar eða litlar líkur eru á því að þú hvetjir starfsfólk þitt til að sækja um Fagháskólanám þegar það býðst?

Tilvitnun frá leikskólastjóra

„Námskeiðin eru hagnýt og skila sér beint inn á gólf í leikskólanum.“

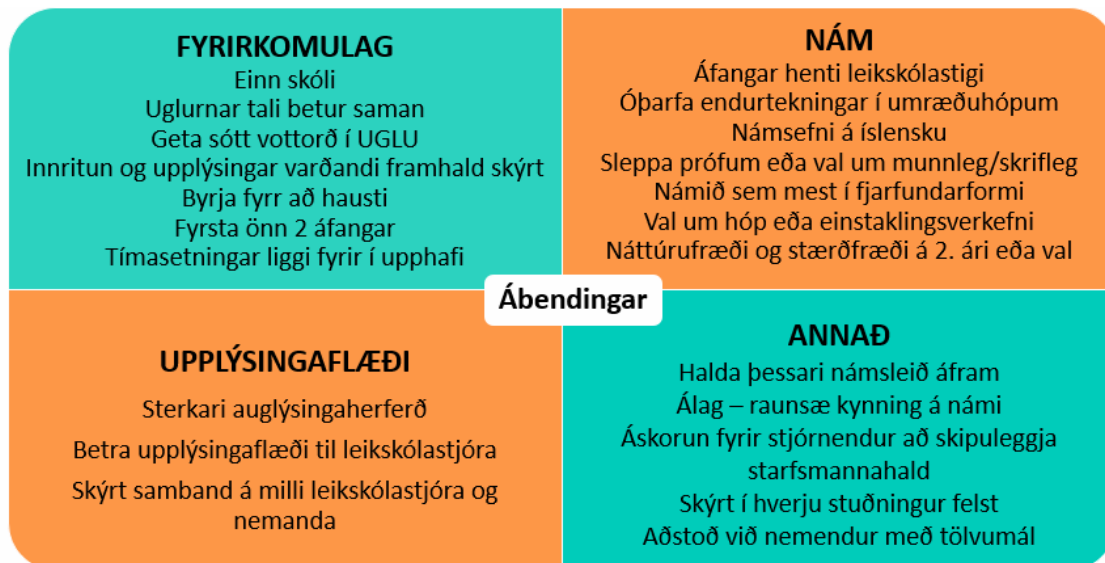
Tengiliður sveitarfélags nefnir að áhugi fyrir þróunarverkefnum hafi aukist í þeim leikskólum þar sem nemendur eru. Annar telur að starfsmenn sem eru í náminu hafi jákvæð áhrif á starfið í leikskólanum og á samstarfsfólkið sitt.

3.5 Ábendingar varðandi námsleiðina

Þátttakendur voru spurðir hvort þeir vildu koma einhverju á framfæri varðandi Fagháskólanámið sem gott væri að hafa í huga við þróun námsleiðarinnar í framtíðinni. Ýmsar ábendingar komu fram í opnum svörum og þær helstu eru nefndar hér í samantekt á mynd 19.

Mynd 19

Samantekt ábendinga frá öllum þátttakendum í könnuninni

Ábendingar nemenda sneru meðal annars að fyrirkomulagi í Uglu, að þær tali betur saman og nefnt að mögulega væri betra að hafa námið í einum skóla. Talið er betra að hefja námið fyrir að hausti sem gæti minnkað álagstíma í lok nóvember og byrjun desember. Þar sem flestir nemendur eru í fullri vinnu og eiga fjölskyldur þá er talið gott að huga að námsefninu og stórum verkefnum, samræma og passa upp á álag. Til dæmis var fag á fyrstu önninni krefjandi og því mælt með að hafa einungis tvo áfanga í upphafi. Opna mætti fyrir verkefni svo að hægt sé að vinna fram í tímann ef það er mögulegt. Fyrirkomulag varðandi umræðuhópa hugnast nemanda vel en hann telur samt sem áður óþarflega mikinn tími fara í endurtekningar og hefði frekar viljað meiri fræðslu eða erindi frá kennurum. Gæta þarf að því að áfangar henti sérstaklega fyrir leikskólastigið og sumum nemendum finnst of mikið námsefni á ensku. Nemandi nefnir að hann myndi gjarnan vilja sleppa prófum eða hafa val um að taka munnlegt eða skriflegt próf. Innritunarmál fyrir næsta skólaár þurfa að vera skýr t.d. í tengslum við hvaða áföngum hefur verið lokið miðað við almennt nám. Erfitt er fyrir nemendur að vita ekki hvað þeir eru búnir með og hvað verði metið í háskólanum sem þeir velja. Ábendingar annarra þátttakenda, leikskólastjóra, tengiliða og verkefnastjóra voru meðal annars að taka þurfi tillit til leikskólans þegar kemur að fjarnámi þar sem oft sé um mikla fjarveru frá vinnu að ræða. Það getur verið krefjandi að hafa námið á virkum vinnutíma þegar fleiri en einn sækja námið á hverjum starfsstað. Námsleiðin er talið frábært framtak og mikilvægt að fá meiri reynslu af henni og halda áfram að meta eftir lengri tíma. Gott er að allar mikilvægar tímasetningar í tengslum við námskeið, staðlotur og verkefni liggi fyrir frá upphafi til að auðvelda allt skipulag. Leikskólastjórar vilja gjarnan fá nánari upplýsingar um námið til að geta veitt nemendum sem mestan

stuðning. Nemendur þurfa líka að fá tækifæri á sínum vinnustað til að segja frá því sem þeir eru að gera í náminu. Nefnt er að taka mætti inn nema á hverju ári og vera með sterkari auglýsingaherferð. Hafa þarf í huga að nemendur hafi aðgengi að tölvuaðstoð þar sem það getur verið vandkvæðum bundið að tengjast í gegnum fjarfundarbúnað þegar skipta þarf á milli kerfa. Að mati verkefnastjóra námsleiðarinnar eru leikskólastjórar lykilaðilar að velgengni verkefnisins, þar sem þeir þurfa að vera jákvæðir og tilbúnir að styðja við nemendur þ.e. starfsfólk sitt. Hvetja þarf fólk til þess að fara í námið á eigin forsendum og að upplýsingaflæði sé gott á milli leikskólastjóra og nemanda.

Nemendur fengu tækifæri til að nefna hvort eitthvað hefði komið þeim á óvart í náminu og yfirlit um það helsta má sjá á mynd 20.

Mynd 20

Yfirlit um það sem kom nemendum helst á óvart

Hvað það er skemmtilegt Kom sjálfri mér helst á óvart Mjög skemmtilegt og fræðandi Það er alltaf hægt að læra meira Ég er stolt að hafa lokið þessu	Hve mikið ég vissi Fékk staðfest að ég væri að gera rétt Margt common sense, annað áhugavert Að ég gæti staðið mig vel í háskólanámi, aldrei hélt ég að ég myndi mennta mig á háskólastigi Kom mér á óvart hvað mér gekk vel
Meiri vinna en ég hélt Minna mál en ég bjóst við Mikil vinna meðfram vinnu og heimili Hversu illa uglurnar tala saman Mikið að lesa Námsgögn á ensku Hversu fjölbreytt námskeiðin voru	Hversu mikið kennararnir voru hér fyrir okkur, vel gert! Kennararnir yndislegir, skilningsríkir og þolinmóðir Hversu mikinn stuðning og skilning maður fékk frá verkefnastjórum og kennurum, alveg til fyrirmyndar

Kom á óvart

Tilvitnun frá nemanda

„Virkilega áhugavert, fjölbreytt og skemmtilegt nám.“

4. LOKAORÐ

Niðurstöður úr könnuninni gefa til kynna mikla ánægju með Fagháskólanámið þegar á heildina er litið. Leikskólastjórar virðast vera lykilaðilar þar sem þeir þurfa að láta vinnustaðinn ganga í fjarveru nemenda og sýna stuðning í verki, ekki síst þar sem stuðningur sveitarfélaga eða rekstraraðila virðist misjafn. Mikilvægt er að allar upplýsingar varðandi fyrirkomulag náms og í hverju stuðningur felst liggi fyrir frá upphafi.

Nemendur þurfa að sinna náminu í gegnum tvo háskóla og þar af leiðandi tvö tölvukerfi (Uglur og Canvas) enda námsleiðin samstarfsverkefni tveggja háskóla. Í svörum nemenda kom fram að þeim fyndist fyrirkomulagið flókið. Það er því mikilvægt að skoða tæknimálin betur og leita lausna.

Langflestir sem tóku þátt í könnuninni telja að námið hafi jákvæð áhrif inn í starfsemi leikskólanna með aukinni fagmennsku sem smiti svo út frá sér. Faglegri vinnubrögð virðist skila sér strax í starfinu og hafa jákvæð áhrif, jafnvel þó að starfsfólk haldi ekki áfram námi. Þar sem skortur á fagmenntuðu starfsfólki hefur um árabil verið mikið áhyggjuefni í leikskólum þá er hvert skref í átt að aukinni fagmennsku og faglegri vinnubrögðum mikilvægt.

Neikvæð áhrif tengjast álagi á vinnustað og á aðra starfsmenn vegna fjarveru nemenda á meðan á námi þeirra stendur, skorti á afleysingu inn í leikskólana og álagi á nemendur sjálfa sem eru margir í fullu starfi samhliða náminu. Samræmi er á milli svara nemenda og leikskólastjóra varðandi stuðning frá leikskólastjórum og þeir taldir standa sig vel við að styðja við nemendur. Stuðningur sveitarfélaga/rekstraraðila er misjafn og engin afleysing kemur inn í leikskóla vegna fjarveru nemenda.

Í opnum svörum kom fram að nemendur kunnu vel að meta þann stuðning sem þeir fundu fyrir í náminu bæði frá kennurum námsleiðarinnar og verkefnastjórum. Það kom mörgum á óvart hversu skemmtilegt og fræðandi námið var og þeir sem útskrifuðust í vor fundu til stolts. Einhverjum fannst koma sér á óvart hversu mikið álag var í náminu samhliða starfi og námið mikil vinna. Flestir nemendanna telja mjög miklar eða frekar miklar líkur á að þeir haldi áfram í leikskólakennaranámi sem gefur vísbendingar um að þeir íhugi þann möguleika í framhaldinu. Áhugavert verður að skoða þegar fram líður hversu margir þeirra sem ljúka námsleiðinni halda áfram í leikskólakennaranámi. Mikilvægt er að auka hlutfall fagmenntaðra starfsmanna innan leikskóla og auka líkur á að starfsfólk með langa starfsreynslu sækir sér menntun. Fagháskólanámið byggir á því að stuðningur sveitarfélaga liggi fyrir og mikilvægt að þróa áfram farsælar leiðir til samstarfs allra hagsmunaaðila.

Niðurstöður úr könnuninni sýna fram á að námsleiðin hefur jákvæð áhrif á faglegt starf leikskóla og verður vonandi til þess að fagmenntuðu fólki með þekkingu á kennslu og námi ungra barna fjölgi.

5. HEIMILDIR

Háskóli Íslands. (e.d.) *Fagháskólanám í leikskólafræði*.

https://hi.is/faghaskolanam_i_leikskolafraedi_grunndiploma

Posit team (2025). *RStudio: Integrated Development Environment for R*. Posit

Software, PBC, Boston, MA. <http://www.posit.co/>

Stjórnarráð Íslands (2022, 6. október). *Viljayfirlýsing um fagháskólanám í*

leikskólafræðum undirrituð. [https://www.stjornarradid.is/efst-a-](https://www.stjornarradid.is/efst-a-baugi/frettir/stok-frett/2022/10/06/Viljayfirlýsing-um-faghaskolanam-i-leikskolafraedum-undirritud/)

[baugi/frettir/stok-frett/2022/10/06/Viljayfirlýsing-um-faghaskolanam-i-leikskolafraedum-undirritud/](https://www.stjornarradid.is/efst-a-baugi/frettir/stok-frett/2022/10/06/Viljayfirlýsing-um-faghaskolanam-i-leikskolafraedum-undirritud/)